HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא שלא יתן בו מום [א]מנין שלא יביא דבילה ובצק ויניחנה על האוזן כדי שיבא א] כלב ויאכלנה ת"ל [1]כל מום ב] אחד מום ואחד כל מום הכא בקראי פליגי [א]דאמר רב יהודה אמר שמואל וכן אמר ר"ל וכן אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה [2]ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי ר"א סבר [ב]בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומ' טהורה ואחת תרומ' תלויה ואמר רחמנא עביד לה שימור ורבי יהושע תרומתי כתיב למימרא דר' אליעזר סבר יש אם למקרא ב)ורמינהי [3]בבגדו בה [ג]כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה דברי ר"ע ר"א אומר כיון שבגד בה שוב אינו רשאי למוכרה אלא הכא ג] בהא קמיפלגי ר' יהושע סבר הראויה לך שמור ושאינה ראויה לך לא תשמור ור"א הא נמי ראויה היא שמא יבוא אליהו ויטהרנה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש מתקיף לה ר"נ בר יצחק הי ר"ש אילימא ר"ש דמתני' ⊙ עד השתא לא אשמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר והא [ג]ר' חייא בר אשי אמר רב הלכה כר' יהודה ורב חנין בר אשי אמר שמואל הלכה כר"ש ורב חייא בר אבין מתני בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר"ש אלא ר"ש דברייתא ורב שישא בריה דרב אידי מתני לה בהדיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ש דברייתא: **מתני'** הצורם אוזן ד] בבכור הרי זה לא ישחוט עולמית דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים ה] [י]נולד בו מום אחר ישחוט עליו: **גמ'** ומי קנים רבי אליעזר לעולם ורמינהי [ד]מי שהיתה לו בהרת

ונקצצה

ורבי יהודה סבר כר"מ ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מום אטו מקום שעושין בו מום: ה) **מעיקרו.** קודם שהקדישה היה בו מום: ו] **במומו** ו) **נמי ליתסרו.** להטיל בו מום ז): **עביד לה שימור.** דכתיב משמרת: ז] **כיון שפירש טליתו עליה.** שיעדה אדון לאמה העבריה ונשאה ופירש כנפיו עליה שוב אין האב רשאי למוכרה אפי' גירשה אדון דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות וקיימא לן בפ"ק דקדושין (דף יח:) דר"א סבר יש אם למסורת בבגדו בה כתיב בלא יו"ד וזהו לשון בגידה כשאר תיבות הכתובות בלא יו"ד שאתה קורא חטף קמץ ח) כמו (בראשית לט) כשמעו ח]: **כיון שבגד בה.** אביה שמכרה לשפחות שוב אינו רשאי למוכרה דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות אבל לאחר אישות מצי לזבונה ואמרי' התם דר"ע סבר יש אם למקרא בבגדו קרינא. ויש שמשבשין השמועה במס' קדושין וגורסין ר"א סבר יש אם למקרא ור"ע סבר יש אם למסורת וטעות הוא בידם דא"כ מאי מקשי הכא בבכורות: **ר"ש.** דאמר במתני' יקיז אע"פ (שיש בו) ט) מום ולא קאמר דישחט עליו: **הלכה כר' יהודה.** במס' שבת (דף כב.) דאמר דבר שאין מתכוין אסור: **הלכה כר"ש.** ולמה ליה ט] תו לאשמועי' הכא: **בלא גברי.** בלא רב חייא ורב חנן: **דברייתא.** דאמר אף ישחט על אותו המום כיון דלא היה דעתו להטיל בו מום כדי להתירו אלא כדי שלא ימות לא קנסינן ליה: **מתני' הצורם.** הפוגם אנקרני"ר בלע"ז. ובכהן קא מיירי: **גמ' ומי קנים ר"א לעולם.** שלעולם לא יהא מותר:

ונקצצה

י) **אחד** מום ואחד כל מום. ואפי' הני תנאי דלא דרשי כל בפרק אלו עוברין (פסחים מג:) אפשר דהכא דרשי י) שיש יא] ענין כדפי' התם: **אחת** תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה. וא"ת דבפ' במה מדליקין (שבת כה. ושם) אמרי' יב] ואחת טמאה ואמר רחמנא שלך תהא להסקה תחת תבשילך והיכי נפקי מקרא שלש תרומות טהורה וטמאה ותלויה וי"ל משום דכתיב נתתי לך משמרת תרומתי דקאי תרומתי אלך ואמשמרת דלך שייך אטמאה לרבוייה להיתר הנאה יג] ומשמרת שייך בתלויה יד] דבעיא שימור: **ורבי** יהושע תרומתי כתיב. וא"ת לר' יהושע כיון דלא איירי קרא בשתי תרומות מנליה דטמאה שריא בהנאה וי"ל דנפק מאשר דרשות דהתם בפרק במה מדליקין (ג"ז שם) ממנו אי אתה מבעיר כו' או מלו ולא לאורו מכלל דבת אורו טו] הוא: **ורמינהו** בבגדו בה כו'. פי' בקונטרס דגרס כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה דברי ר"ע ר"א אומר כיון שבגד בה כו' ובפ"ק דקדושין (דף יח:) הביא ראי' מן המכילתא דגרס בדברי ר"ע כיון שפירש טליתו טז] ודר' אליעזר ליתא התם וברוב ספרים ישנים גרסינן איפכא כאן ובקדושין (ג"ז שם) יז] ועוד דלגירסת הקונטרס מקדים דברי ר"ע לדברי ר"א שהיה רבו ועוד כתוב ברוב ספרים בבגדו בה בבגדו בה תרי זימני כיון שפירש טליתו ועוד היכי משמע ליה לר"א המסורת לשון בגידה משום דכתיב בבגדו בלא יו"ד ה"נ לא כתיב יח] בוי"ו ואע"ג דבלא וי"ו יט] אתה קורא חטף קמץ כדפירש בקונטרס כ] כשמעו כשמעם (בראשית לד) באמרם (אסתר ז) כעברם (מלכים ב ג) ה"נ כי הוי לשון בגד וטלית כ) אין רגילות לכתוב יו"ד באמצע כא] של פעולה ועוד בההיא שמעתין בקדושין בסמוך כתוב בכל הספרים ישנים ולר"נ בר יצחק דאמר (א) מעות הראשונות לקדושין נתנו במאי מוקים לה כר"ע דאמר לשפחות אחר שפחות הוא דלא מצי למזבן אבל לשפחות אחר אישות מצי מיזבן ליה ולפי' הקונטרס צריך להגיה ר"א ונראה לר"ת דגרסינן כיון שפירש טליתו כו' דברי ר"א ר' עקיבא אומר כיון שבגד כב] והשתא הוי לשון בגידה דאי לשון בגד וטלית הוי לן למקרי בבגדו (ב) בצירי כג] ואע"ג דקרינן ותתפשהו בבגדו (בראשית לט) דשאני הכא דאיכא למיטעי והמסורת משמע טפי לשון בגד וטלית מלשון בגידה מדכתיב בבגדו בלא יו"ד ולכך אומר כד] הברייתא תרי זימני בבגדו כה] כיון שפירש טליתו כו' היה לך לכתוב בביגדו ביו"ד דלא ליתי למיטעי וכתיב בבגדו בלא יו"ד לומר כיון שפירש כו' ובמכילתא שגורס שפירש טליתו דברי ר"ע הסופר (ג) חיסר ודילג ר"א וגם כל מילתיה דר"ע ובדר"נ בר יצחק גרסינן מוקי לה כר"ע כמו שכתוב בכל הספרים ישנים וקצת קשיא הא דפריך התם בקדושין אלא דקידשה אביה מי מצי מזבין לה והא אין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות כו] ל) בהך קושיא אליביה דר"א דשמותי הוא וי"ל דפשיטא לן שכן הלכה משום דרבנן דר"ש ור"ש גופיה דהתם דקיימי כוותיה ואמרי אבל לא לשפחות אחר אישות: **אילימא** ר"ש דמתני' עד השתא לא אשמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר. תימה אטו מי שרי ר"ש משום דאין מתכוין הא אפי' במקום שא"א שלא יעשה מום נמי שרי כז] דעושה מום במתכוין כדאמר לעיל דבקראי פליגי ושרי משום דכתיב (ויקרא כב) תמים יהיה לרצון אבל מטיל כח] בבעל מום שרי ובפ' כל המנחות באות מצה (מנחות נו:) מפרש נמי טעמייהו מקראי ולפי' הקונ' דלעיל בפרק הלוקח בהמה (דף כה.) גבי שתי שערות של פרה שעיקרן מאדים וראשן משחיר כט] וקאמר ר' יוסי בן המשולם גוזז במספרים ואינו חושש ופי' בקונט' דחשיב אין מתכוין משום דאין מתכוין לגיזה אלא לתקן את הפרה ניחא נמי הכא דאין מתכוין ל] משום הטלת מום אלא משום רפואה והכי פריך אמאי איצטריך ליה לשמואל לפסוק כר"ש דאפי' הוה אסר מטיל מום בבעל מום הוי שרי הכא משום דאין אלא לרפואה ושמואל אית ליה דבר שאין מתכוין מותר ומיהו א"א לקיים פי' הקונ' כדפרישית לעיל בפ' הלוקח בהמה (ג"ז שם.) ונראה לפרש הכא דבתרתי פליגי דברייתא פליגי במטיל מום בבעל מום שאחזו דם ביותר וא"א לו להתרפאות בלא הקזה שלא ימות כדאמר לעיל דאי שביק ליה מיית דהא חשיב מום ואפי' לא מיית נמי כיון שלעולם לא יצא מאחוזת דם אם לא לא] יקיזנו במקום שעושה מום חשיב כבעל מום והשתא ר"מ אסר במקום שעושה מום דקסבר לב] כו' לא יהיה בו אפי' בבעל מום וחכמים שרו משום דכתיב תמים יהיה לרצון ובלבד שלא ישחט על אותו מום דגזר אטו היכא דלא מיית בלא עשיית מום דחשיב כתם או אטו היכא דיכול להתרפאות בהקזה במקום שאין לג] אתה עושה מום ור"ש שרי אף לשחוט דלא גזר ור' יהודה אסר אף במקום שאין עושה מום כדמפרש בפ"ק דפסחים (דף יא:) דמתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית במקום שאין עושה מום אתי למיעבד במקום שעושה מום ובמתניתין היא פלוגתא אחרת לד] דר' יהודה קאמר בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקיזין בשום ענין כדפרישית וחכ"א יקיז פי' בין מת בין לא מת ובלבד שלא יעשה בו מום כלומר שיזהר בהקזתו שלא יוכל לבא לידי מום כשיקיז סמוך לאוזן או לניב שפתים או לחוטם דקסבר דבר שאין מתכוין אסור והיכא דלא מיית דלא חשיב בעל מום אסור ר"ש אומר יקיז לה] אע"פ שהוא עושה מום שהוא יכול לבא לידי עשיית מום דדבר שאין מתכוין מותר ולשון המשנה משמע ליה כמו שפירשנו מדלא נקט מקום שעושה בו מום ומקום שאין עושה בו מום כדנקיט בברייתא וא"ת וכיון דאחוזת דם חשיב כמום שאין יכול להתרפאות בלא עשיית מום א"כ לשחוט עילויה וי"ל דמדרבנן אסור דאתי לאיחלופי בתם א"נ חשיב כמו לו] [מום] עובר שיש לו רפואה: **ומי** קנים ר"א לעולם ורמינהי מי שהיתה לו. לז] כמה שמעתתא מוכחא דצורם אוזן של בכור לח] קנסא הוא ובסמוך נמי קאמר בהאי מומא קנסוה רבנן לט] ואפי' לרבא דאמר בפ"ק דתמורה (דף ד:) מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני מכל מקום הכא שרי האי בכור מדאורייתא מ) דהאי יש בו מום והאי גברא טהור דהא אין בו נגע כלל וא"ת דבספרי בפרשה ראה אנכי תניא מ] רבי אליעזר אומר כו' המטיל מום בבכור ואוכלו עובר שנאמר לא תאכל כל תועבה אלמא דמדאורייתא אסור נ) (וי"ל) דבסמוך מא] אשכחן ליה קנסא לרבנן

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' ח סמג עשין ריא טוש"ע י"ד סימן שיג סעיף א:

כג ב מיי' פ"ב מהל' תרומות הלכה יד ופי"א הלכה א טוש"ע י"ד סימן שלא סעי' יט בהג"ה:

כד ג מיי' פ"ד מהל' עבדים הלכה יג ועי' כ"מ:

כה ד מיי' פ"ב מהלכות בכורות הלכה ז סמג עשין ריח טוש"ע י"ד סימן שיג סעיף א:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יַקְרִיב זֶבַח שְׁלָמִים לַייָ לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: ויקרא כב כא
2. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחָק עוֹלָם: במדבר יח ח
3. אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָהּ: שמות כא ח

לעזי רש"י

אנקרני"ר [אינקריני"ר]. לחרוץ (חריץ).

שיטה מקובצת

א] שיבא הכלב: ב] מום אמר מום ואמר כל מום התם בקראי פליגי: ג] הכא בלך קמיפלגי דכתיב ואני נתתי לך משמרת ר"י: ד] אזן בכור: ה] וחכ"א כשיולד בו: ו] מה"ד במומון נמי [ליתסרו] לגרמא לבכור תם אבל בבעל מום מותר לעשות בו מום בידים: ז] (כיון שפירש טליתו וכו' ה"נ כיון שפי' טליתו עליה אינו רשאי למוכרה דברי ר"ע ר"א אומר כיון שבגד בה שוב אינו רשאי למוכרה): ח] כשמעו כשמעם כאמרם כעברם ודריש ביה הס"ד ומה"ד כיון: ט] ול"ל לשמואל תו: י] מה"ד אמר מום ואמר כל: יא] דהכא דרשי שיש ענינים: יב] אמרי' אחת תרומה טהורה ואחת: יג] הנאה דאתלויה לא שייך דאינה ראויה לכלום ומשמרת: יד] בתלויה לומר דבעיא: טו] אורו היא הס"ד: טז] טליתו וי"ל דלרבי אליעזר ליתא התם וקשה דברוב ספרים: יז] טליתו כו' ועוד: יח] כתיב בבוגדו בוי"ו: יט] וי"ו נמי אתה: כ] בקונטרס כמו שמעו: כא] באמצע אותיות של: כב] שבגד ודייק דהמקרא הוי: כג] בצירי דמבגד יאמרו בגדו כמו מנגד נגדו ומחלב חלבו ואע"ג כו' בבגדו בחירק ולא קרינן בבגדו בצירי שאני הכא: כד] אומר בתחלת הברייתא: כה] בבגדו בה בבגדו בה כיון שפירש טליתו כו' פי' היה לו לכתוב: כו] אישות דהך קושיא כו' וי"ל דפשיט לו שכן: כז] שרי ואע"ג דעושה: כח] מטיל מום בבעל: כט] משחיר דקאמר ר' יוסי: ל] דאין מתכוין אלא משום: לא] לא שיקיזנו במקום: לב] דקסבר כל מום לא יהיה בו: לג] שאין עושה תיבת אתה נמחק: לד] אחרת ומיירי שאחזו דם בענין זה שלא ימות אם לא יקיזו לו הלכך לא חשיב בעל מום ואין כאן מטיל מום בבעל מום ופליגי באין מתכוין דר"י כו' מתיבת והיכא עד תיבת ר"ש נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: לה] יקיז אפילו במקום שהוא עושה בו מום כלומר שהוא יכול: לו] כמו מום עובר כיון שיש: לז] לו כו' כוליה שמעתא: לח] בכור וקוצץ בהרת קנסא: לט] רבנן בהאי קציצה קנסוה רבנן: מ] תניא לא תאכל כל תועבה ר"א אומר מנין לצורם אזן בכור ואכלו ממנו עובר בלא תעשה ת"ל לא תאכל כל תועבה אלמא דמדאורייתא: מא] דבסמוך מחשיבנן ליה:

מסורת הש"ס

א) יבמות עד. ע"ש שבת כה. ע"ש, ב) קדושין יח: וש"נ, ג) שבת קיא: [לעיל כה.], ד) נגעים פ"ז מ"ה, ה) [מכאן שייך עוד לדף לג:], ו) במומון נ"ק, ז) ע"כ שייך לשם, ח) [נ"ל כמו כשמעו את דברי האלה (דברים כט) וכ"ה ברש"י בקדושין], ט) [שהוא עושה], י) נ"א שיש סברא לרבות כדפרשתי התם נ"ק, כ) ועוד דאין נ"ק, ל) נ"א והך קושיא קאי אליביה נ"ק, מ) דהא יש נ"ק, נ) ובסמוך אשכחן דקנסא היא לרבנן וי"ל דסברי נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה ורמינהי וכו' ולר"נ בר יצחק דאמר אפילו לר' יוסי ב"ר יהודה מעות הראשונות וכו' למזבן לה אבל: (ב) בא"ד הוה לן למקרי בבגדו בסגו"ל דשאני היכא דאיכא למיטעי והמסורת כצ"ל: (ג) בא"ד הסופר טעה ודילג ר"א וגם וכו' דהך קושיא אליבא דר"א היא דשמותי וכו' דהתם קיימי כוותיה:

גליון הש"ס

גמ' עד השתא לא אשמעינן שמואל. עיין שבת דף קיד ע"ב תוס' ד"ה ת"ל:

מוסף רש"י

אלא שלא יתן בו מום כו'. אי כתב מום ולא כתב כל, לא היה לו לאסור גרמא אלא נתינת מום ממש, אבל עכשיו אמר מום לאסור נתינת מום ממש, ואמר כל מום לאסור גרמא (ביצה כז:). **בבגדו בה.** לעם נכרי, דהיינו לשפחות, לא ימשול האב מאחר שפירש טליתו אדון עליה לשם יעוד אם גירשה בגט וחזרה אצל אביה (קדושין יח:). **יש אם למקרא,** בבגדו קרינא כמו ותתפשהו בבגדו (שם). **כיון שבגד בה כו'.** יש אם למסורת, בבגדו כתיב ולא בביגדו, אין הברת חירק בלא יו"ד, ונקודה שתחת הבי"ת במקום יו"ד משתמשת, אבל לפי מה שנכתב היה לו לקרות חטף קמץ בבגדו לשון בגידה, כמו שאתה קורא בשמעו את דברי האלה (שם).

רבינו גרשום

אמר מום דבידים ואמר כל מום שלא יגרום: ור"י סבר תרומתי כתיב כלומר דתרומה טהורה בעיא שימור ולא תלויה: דר' אליעזר סבר יש אם למקרא. כדקרינן ליה תרומותי: ורמינהו בבגדו בה. א) כיון שפרש טליתו עליה לשום יעוד שוב אינו רשאי למוכרה אלמא דאזיל אחר מסורת דפשטיה דקרא הוי לשון בגידה כלומר כיון שבגד בה שמכרה פעם אחת שוב אינו רשאי למכרה: ור' אליעזר דריש בתר מסורת לשון בגד טלית דאי כפשטיה מיסתייה למימר בבגד בה מדכתיב בבגדו היינו בגד והא מילתא קשיא לההיא דגמרינן במסכת קדושין דהתם קאמר במאי קא מיפלגי ר' אליעזר סבר יש אם למקרא ס"א משמיה דר' יצחק האור' ז"ל כיון שבגד בה שוב אין לאביה רשות בה דברי ר' אליעזר אלמא קסבר יש אם למסורת למאי דכתיב בבגדו ולא כדקרינן בבגדו. וקשיא נמי להאי דקידושין דהתם אמר ר' אליעזר דכיון שפירש טליתו וקאמר יש אם למקרא אלא בלך פליגי ואני הנה נתתי לך: הראויה לך שהיא טהורה שמור: הלכה כר' שמעון. דברייתא דאמר אף נשחט על אותו המום. טעמא דרבן גמליאל דאמר לא יחדש בה דבר היינו כר' אליעזר שמא יבא אליהו ויטהרם: הצורם. הפוגם במתכוין הרי זה לא ישחוט עולמית דקנסינן ליה: וחכ"א. לא ישחוט על זה אבל כשנולד בו מום אחר

א) גירסת רבינו כגירסת התוספות בד"ה אילימא.